

Mladi za napredek Maribora 2016
33. srečanje

OPROSTITE, IMAM IZGOVOR

Raziskovalno področje: Slovenski jezik
Raziskovalna naloga

Avtor: ANJA PETERNEL
Mentor: SUZANA PLOHL
Šola: OŠ LEONA ŠTUKLJA MARIBOR

2016, Maribor

Mladi za napredek Maribora 2016
33. srečanje

OPROSTITE, IMAM IZGOVOR

Raziskovalno področje: Slovenski jezik
Raziskovalna naloga

2016, Maribor

KAZALO

1	UVOD	1
2	NAMEN IN CILJI NALOGE	2
2.1	Namen raziskovalne naloge	2
2.2	Cilji raziskovalne naloge	2
3	HIPOTEZE	3
4	METODOLOGIJA RAZISKAVE	4
5	IZGOVORI: KDAJ, KJE, KAKO, ZAKAJ	5
5.1	Opredeitev pojmov	5
5.2	Problem izostajanja iz šole in izogibanja obveznostim	5
5.3	Okoliščine uporabe izgovorov	6
5.4	Od kod ideje in zakaj	7
6	INTERPRETACIJA HIPOTEZ NA OSNOVI REZULTATOV ANKETIRANJA	8
6.1	Število in spol učencev po razredih	8
6.2	Hipoteza št. 1	9
6.3	Hipoteza št. 2	11
6.4	Hipoteza št. 3	12
6.5	Hipoteza št. 4	13
6.6	Hipoteza št. 5	15
6.7	Hipoteza št. 6	16
6.8	Hipoteza št. 7	17
6.9	Hipoteza št. 8	18
6.10	Hipoteza št. 9	19
7	DRUŽBENA ODGOVORNOST	20
8	SKLEP	21

9	IZBOR NENAVADNIH IZGOVOROV	22
10	VIRI IN LITERATURA	24
11	PRILOGA	1

KAZALO TABEL (Vir tabel: avtorica)

Tabela 1:	Število in spol učencev po razredih.....	8
Tabela 2:	Opravičilo ali izgovor? (Po razredih in skupaj)	9
Tabela 3:	Opravičilo ali izgovor? (Fantje in dekleta)	11
Tabela 4:	Uporaba izgovorov po razredih.....	12
Tabela 5:	Kdaj najpogosteje uporabiš izgovor?	13
Tabela 6:	Od koga si slišal največ izmišljenih izgovorov?	15
Tabela 7:	Pri katerih predmetih najpogosteje uporabiš izgovor?	16
Tabela 8:	Ali izgovore prilagajaš?	17
Tabela 9:	Ali zaupaš staršem, da si se pri pouku izgovarjal?.....	18
Tabela 10:	Razlika med opravičilom in izgovorom?	19

KAZALO GRAFIKONOV (Vir grafov: avtorica)

Graf 1:	Število in spol učencev po razredih	8
Graf 2:	Opravičilo ali izgovor? (Po razredih in skupaj).....	9
Graf 3:	Opravičilo ali izgovor? (Skupno razmerje)	10
Graf 4:	Opravičilo ali izgovor? (Fantje in dekleta)	11
Graf 5:	Opravičilo ali izgovor? (Fantje in dekleta, skupno razmerje)	11
Graf 6:	Uporaba izgovorov po razredih	12
Graf 7:	Kdaj najpogosteje uporabiš izgovor?.....	14
Graf 8:	Od koga si slišal največ izmišljenih izgovorov?.....	15
Graf 9:	Pri katerih predmetih najpogosteje uporabiš izgovor?	16
Graf 10:	Ali izgovore prilagajaš?	17
Graf 11:	Ali zaupaš staršem, da si se pri pouku izgovarjal?	18
Graf 12:	Razlika med opravičilom in izgovorom? (Razmerje).....	19

POVZETEK

V raziskovalni nalogi bom ugotavljala, kaj so opravičila in izgovori, kaj pomenijo osnovnošolcem, s katerimi izgovori se srečujejo učenci zadnjega triletja osnovne šole.

V raziskovalni nalogi se bom osredotočila na izgovore oz. okoliščine, na katere starši večinoma ne vplivajo, torej okoliščine, v katerih učenci v času šolskega pouka uporabljajo določene izgovore. Raziskala bom, v izogib čemu izgovore uporabljajo in kaj želijo z njimi doseči.

Zanima me, ali učenci razlikujejo med pomenom opravičila in izgovora, kako pogosto uporabljajo izgovore, v kolikšni meri je pri iskanju trenutno primernega izgovora prisotna domišljija posameznika, kateri so prevladujoči vzroki in okoliščine za uporabo izgovorov ter v kolikšni meri se zanašajo na tolerantnost učiteljev v primeru predvidljivih ali »prozornih« izgovorov.

Z anketnim vprašalnikom zbrana opravičila in izgovore bom analizirala ter jih uredila glede na različne kriterije in pogostnost uporabe.

ZAHVALA

Za pomoč in sodelovanje se zahvaljujem mentorici, ravnateljem, učiteljem in učencem šestih osnovnih šol, prijateljem, staršem in vsem ostalim, ki so mi pomagali pri izvajanju raziskave in izdelavi raziskovalne naloge.

1 UVOD

Vsak dan komuniciramo z okolico – s starši, sorodniki, sošolci, učitelji, prijatelji, teme naših pogovorov so večinoma neobvezujoče in pogovori sproščeni. Poleg neobvezne, prijateljske komunikacije pa se srečujemo tudi s situacijami, ki od nas terjajo določene aktivnosti ali izpolnjevanje obveznosti. Kot je znano, smo ljudje (vsaj večina) nagnjeni k reševanju problemov po poti najmanjšega odpora, tako iščemo različna opravičila in izgovore za obveznosti, ki bi se jim po lastni presoji raje izognili ali nanje pozabili. Z njimi se srečujemo vsakodnevno in na vsakem koraku.

Ob besedi »šola« učenci najprej pomislimo na obilico učenja, stresa pred pisnimi testi in spraševanjem, možnost slabih ocen in posledično graje s strani staršev. Skušamo se najti v obilici novih informacij in učne snovi, uspešno manevrirati med zahtevami šolskega sistema in družinskega življenja. Ne nazadnje morda skušamo skozi učne vsebine razbrati lastno življenjsko in poklicno pot v prihodnosti.

Mnogi starši pa pri iztočnici »šola« najprej pomislijo na učenje branja, potem na matematiko in angleščino, na dobre in slabe ocene, morda še na kazni zaradi nepazljivosti. Pomislijo torej na učno snov, ki naj bi jo otroci kolikor mogoče brez težav sprejeli in bi se potem pokazala v kolikor mogoče dobrih ocenah. Vse drugo okrog tega, prijateljstva in nasprotja, neumnosti, skrbi, je zanimivo samo toliko, kolikor podpira ali moti proces posredovanja znanja (Helga Gürtler, 1994).

Osnovnošolci smo vsakodnevno najbolj obremenjeni z obveznostmi, ki jih nalaga šola, tako lahko v času obvezne udeležbe v šolskih aktivnostih pričakujemo uporabo najbolj pestrega nabora opravičil in izgovorov. Njihov namen je utemeljiti (ne nujno opravičljivo) vse vrste vedenja, ki ni ali ni bilo v skladu s šolskimi pravili. Tako ponovno vzpostavimo ravnovesje med učencem in učiteljem oz. šolskim sistemom ter preprečimo nadaljnje konflikte, kako uspešni bomo pri tem, pa je pri izgovorih v največji meri odvisno od lastne iznajdljivosti.

2 NAMEN IN CILJI NALOGE

2.1 Namen raziskovalne naloge

- S pomočjo strokovne literature predstaviti razlike med opravičilom in izgovorom.
- Ugotoviti poznavanje razlike med opravičilom in izgovorom med izbranimi učenci.
- Ugotoviti pogostost uporabe izgovorov med izbranimi učenci.
- Ugotoviti prevladujoče vzroke in okoliščine za uporabo izgovorov med izbranimi učenci.
- Ugotoviti vire, iz katerih učenci dobivajo ideje in predloge za izgovore.
- Ugotoviti, ali izbrani učenci od učiteljev pričakujejo določeno stopnjo tolerance.
- Ugotoviti vlogo oz. seznanjenost staršev z izgovori njihovih otrok.

2.2 Cilji raziskovalne naloge

- Raziskati, zbrati in predstaviti izgovore med izbranimi učenci.
- Nabor zbranih izgovorov razvrstiti in urediti po kategorijah glede na pogostost uporabe.
- Nabor zbranih izgovorov razvrstiti in urediti po kategorijah glede na vzroke uporabe
- Nabor zbranih izgovorov razvrstiti in urediti po kategorijah glede na okoliščine uporabe.
- Opredeliti, v kolikšni meri je pri iskanju trenutno primernega izgovora prisotna domišljija posameznika oz. pri kom se najprej pozanimajo za ideje.
- Raziskati, ali učenci staršem zaupajo, da so v šoli iz določenih vzrokov uporabili izgovor.

3 HIPOTEZE

Postavila sem naslednje hipoteze:

- H1: Učenci bi se v šoli ob neustreznem ravnanju ali obnašanju raje poslužili opravičila kot izgovora.
- H2: Izgovore namesto opravičil uporablja več fantov kot deklet.
- H3: Učenci devetih razredov pogosteje uporabljajo izgovore kot učenci sedmih razredov.
- H4: Največ učencev se izgovarja, ko pozabijo narediti domačo nalogo.
- H5: Najbogatejši vir informacij o uporabi in pestrosti izgovorov so prijatelji.
- H6: Učenci izgovore najredkeje uporabljajo pri športni vzgoji ter likovnem in glasbenem pouku, najpogosteje pa pri naravoslovnih predmetih (matematika, fizika, kemija, biologija).
- H7: Več kot polovica učencev izgovor prilagaja glede na pričakovano popustljivost učiteljev.
- H8: Dekleta pogosteje zaupajo staršem o svojih izgovorih v šoli kot fantje.
- H9: Več kot polovica učencev ne razlikuje med opravičilom in izgovorom.

4 METODOLOGIJA RAZISKAVE

S pomočjo strokovne literature sem se poglobila v problematiko izgovorov v šoli, s katerimi se učenci po poti najmanjšega odpora poskušajo izogniti šolskim pravilom, nalogam in obveznostim.

V raziskavo sem vključila učence zadnjega triletja osnovne šole.

Na osnovi zastavljenih hipotez sem sestavila anonimni anketni vprašalnik (glej prilogo), ki je bil razdeljen med učence 7., 8. in 9. razredov osnovne šole. Z vprašalnikom sem pridobila podatke o vrstah, okoliščinah in koriščenju izgovorov osnovnošolcev. Poleg vprašanj o osnovnih podatkih učencev (razred in spol), potrebnih za razvrščanje podatkov, je anketni vprašalnik zajemal še šest vprašanj zaprtega tipa, dve vprašanji pol odprtega tipa in eno vprašanje odprtega tipa, na katerega učenci odgovorijo opisno, če želijo.

Vprašanjem je dodano povabilo učencem, da zapišejo najbolj nenavaden izgovor, ki so ga slišali ali sami povedali v šoli.

Pridobljeni podatki so bili obdelani po potrebi, analize so prikazane tabelarično in grafično. V analizah so zajeti podatki, zbrani na osnovi odgovorov učencev v posameznih razredih, ki so bili prisotni na dan izvajanja anketiranja. Odstopanje od realnega števila učencev v posameznih razredih zaradi odsotnosti od pouka je minimalno in ni predvideno za prikaz v tabelah za analizo.

Nabori odgovorov so del tabele/grafa, kjer je to izvedljivo.

Vir vseh tabel in grafov je avtorica.

5 IZGOVORI: KDAJ, KJE, KAKO, ZAKAJ

5.1 Opredelitev pojmov

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (2014: 497, 1091) so pod geslom izgovor oz. opravičilo zapisane naslednje razlage:

izgóvor –a m (ô) 1. *opravičilo, pri katerem se navadno ne navaja pravi, resnični vzrok*: iskati, izmisliti si izgovor; najti primeren izgovor za popivanje; pog. vedno ima kak izgovor *se izgovarja*; ekspr. jalov, prazen izgovor; ekspr. sita je že njegovih večnih izgovorov / z izgovorom, da se ne počuti dobro, je odšel · preg. izgovor je dober, tudi če ga pes na repu prinese *v sili se izkoristi kakršnokoli opravičilo*

opravičilo -a s (í) 1. *izjava, navadno pisna, s katero se kaj opravičuje*: napisati, prinesiti opravičilo; poslušati opravičilo; z opravičilom ga je poslala v šolo / izmrmrati opravičilo *mrmraje se opravičiti // kar se navede za prenehanje negativnega mnenja*: opravičilo, da je kradel zaradi lakote, mu ni zadoščalo / iskati, najti opravičilo za surovo ravnanje / publ. opravičilo za težek gospodarski položaj *vzrok* / publ. v tem je opravičilo našega boja *upravičenost*

5.2 Problem izostajanja iz šole in izogibanja obveznostim

Izostajanje od pouka ali zamujanje se med učenci največkrat pojavi, ko je prisotnost pri pouku obvezna in od njih terja izpolnjevanje določenih nalog ali usvajanje znanj in sposobnosti.

Izostanke delimo na opravičene in neopravičene. Po Zakonu o šolstvu (ZOsn, 1996-2013) štejemo kot opravičene izostanke z ustreznim opravičilom, kot neopravičene pa izostanke brez opravičila. Neopravičeno izostajanje od pouka je torej nedovoljena šolska odsotnost ali zamuda učenca brez vednosti in soglasja staršev.

Pogosto imamo napačno predstavo, da otroci, ki imajo slab učni uspeh, več manjkajo in da imajo tisti, ki več izostajajo od pouka, slabši učni uspeh. Pa še zdaleč ni tako. Izostajanje od pouka je pogojeno s številnimi drugimi dejavniki in prav zato se takšnega početja poslužujejo tako dobri kot učno slabši učenci. Najbolj pogosti dejavniki za izostajanje otrok od pouka so bolezen, hujši odpor do šole in strah pred njo. Izostajajo tudi zato, ker je kakšna dejavnost ali

zabava bolj privlačna kot šolska ura, ker jih starši doma zaposlijo itd. Obiskovanje pouka je odvisno tudi od otrokovega odnosa do šole in od odnosa njegovih staršev do obiskovanja šole. (Smiljana Brus, 2005).

Kadar učenec učenje in šolo doživlja kot neprijetno, naporno, težko in čustveno ogrožajoče, se brani z nadomestnim vedenjem: to so lahko le odpori, lahko pa že obrambni mehanizmi. Prekine stik s seboj in s tem tudi stik z učno snovjo in ne uvidi, da ovira samega sebe in si povzroča težave. Tako kot se zdaj izmika učenju, se bo začel izmikati tudi drugim zahtevam, kadar jih bo doživljal kot čustveno ogrožajoče, in si s tem utrjeval neustrezen življenjski slog. Z izmikanjem pa ne bo sposoben izpeljati nalog, vezanih na napor, tveganje in vztrajnost, ki so v vsakdanjem življenju nujnost. (dr. Viljem Ščuka, 2007: 216-217)

Šola je za otroka svet, v katerem bo deset ali več let preživel velik del skoraj vsakega dneva. Kako se mu bo ta leta godili, ali bo zadovoljen ali nezadovoljen, srečen ali nesrečen, optimističen, veder ali obupan, je močno odvisno od tega, kar se v šoli dogaja. Pri otroku se v teh letih razvijajo načini vedenja, ki bodo vplivali tudi na njegovo kasnejše vedenje, ko bo odrasel. (Helga Gürtler, 1994: 93)

5.3 Okoliščine uporabe izgovorov

Kot že rečeno, se izostajanje od pouka ali zamujanje med učenci pojavlja, ko je prisotnost pri pouku obvezna in od njih terja izpolnjevanje določenih nalog ali usvajanje znanj in sposobnosti. Pri učencih, tako med zelo uspešnimi kot med manj uspešnimi, takšne zahteve šolskega sistema lahko vzbudijo nelagodje, odpor ali celo fobijo.

Učenci so mnenja, da težave trenutno najbolje rešijo tako, da se jim izognejo. Vzrokov za izostajanje in načinov, kako se izogniti posledicam, pa je v domišljiji mladostnikov nešteto. Dogaja se, da otrok sprva izostaja z vednostjo staršev, ki mu dovolijo ostati doma, ker verjamejo npr. njegovim prehodnim zdravstvenim težavam (slabost, prehlad, glavobol). Včasih pa otrok izostaja od šolskega pouka, ne da bi starši za to vedeli. Takrat je prepuščen lastni iznajdljivosti, kako bo opravičil svoj izostanek. Seveda poskuša zadevo izvesti na način, ki bo dovolj prepričljiv, da mu bo učitelj oz. profesor v šoli verjel, izostanek opravičil in o tem ne bo obvestil staršev. Pri tem gre večinoma za kratkotrajne izostanke od posameznih šolskih ur ali zamujanje.

Posebna kategorija izostajanja in izmikanja obveznostim je »špricanje«. Nekateri mladostniki »špricajo« samo priložnostno, recimo kadar bi se radi izognili kaki sitnosti v šoli ali spraševanju oz. pisnemu preverjanju znanja. Nekateri včasih izpustijo kako uro ali dve iz gole objestnosti. Pri nekaterih mladostnikih pa izostajanje od pouka postane način življenja, tako da več časa preživijo zunaj šole kakor v njej. (Elizabeth Fenwick, 1997: 232)

Sam problem »špricanja« je preobsežen, da bi se ga lotevala v sklopu te naloge, saj bi za to temo potrebovali samostojno raziskovalno nalogo.

5.4 Od kod ideje in zakaj

V največji meri je uporaba izgovorov v šoli opredeljena z aktivnostmi, nalogami in obveznostmi, ki jih nalaga šolski sistem. Po izkušnjah je nekaj najpogostejših konkretnih situacij, ko se učenci poslužujejo izgovorov. To so:

- Zamujanje k pouku.
- Nimajo narejene domače naloge.
- Niso pripravljeni na ustno ali pisno ocenjevanje.
- Nimajo ustreznih šolskih potrebščin.
- Izogibajo se telesnemu naporu.

Domišljija in iznajdljivost mladostnikov sta brezmejni, vendar se v primeru »vsakdanjih šolskih neprijetnosti« najraje poslužujejo že preizkušenih in uveljavljenih izgovorov, ki jih slišijo v svoji sredi ali jim jih predlagajo »sotrpini« z izkušnjami. Najbogatejši vir so:

- sošolci,
- prijatelji,
- sorojenci oz. razširjena družina,
- svetovni splet oz. literatura.

Kdaj, zakaj in kako pogosto se učenci poslužujejo izgovorov, bodo pokazali rezultati raziskave, predstavljeni v nadaljevanju.

6 INTERPRETACIJA HIPOTEZ NA OSNOVI REZULTATOV ANKETIRANJA

6.1 Število in spol učencev po razredih

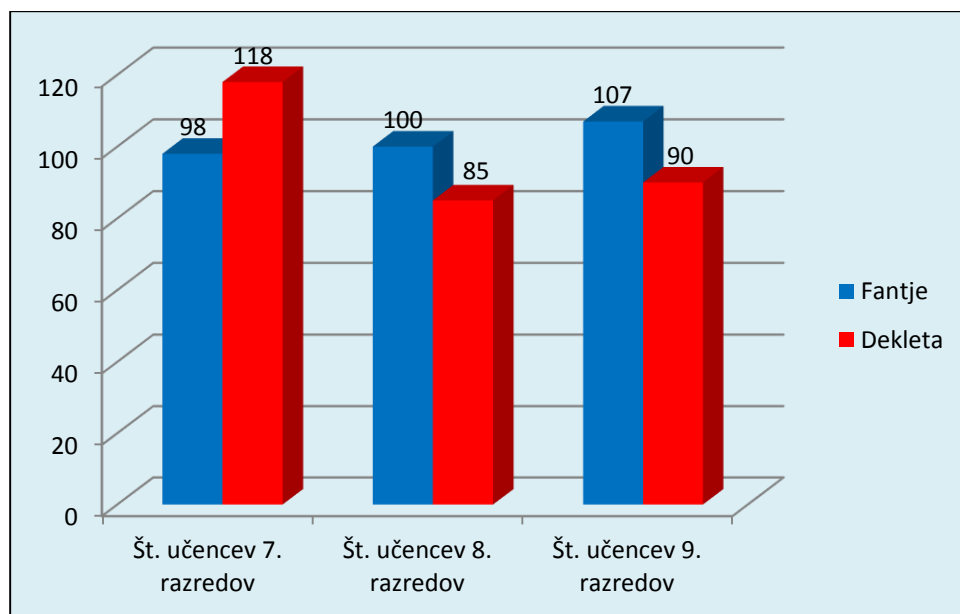
Anketiranih je bilo 598 učencev.

Tabela 1 in graf 1 prikazujeta razdelitev števila anketirancev po spolu in razredih.

Tabela 1: Število in spol učencev po razredih

	7. razred	8. razred	9. razred
Fantje	98	100	107
Dekleta	118	85	90
Skupaj	216	185	197
598			

Graf 1: Število in spol učencev po razredih

Razdeljenost učencev glede na spol je dokaj enakomerna.

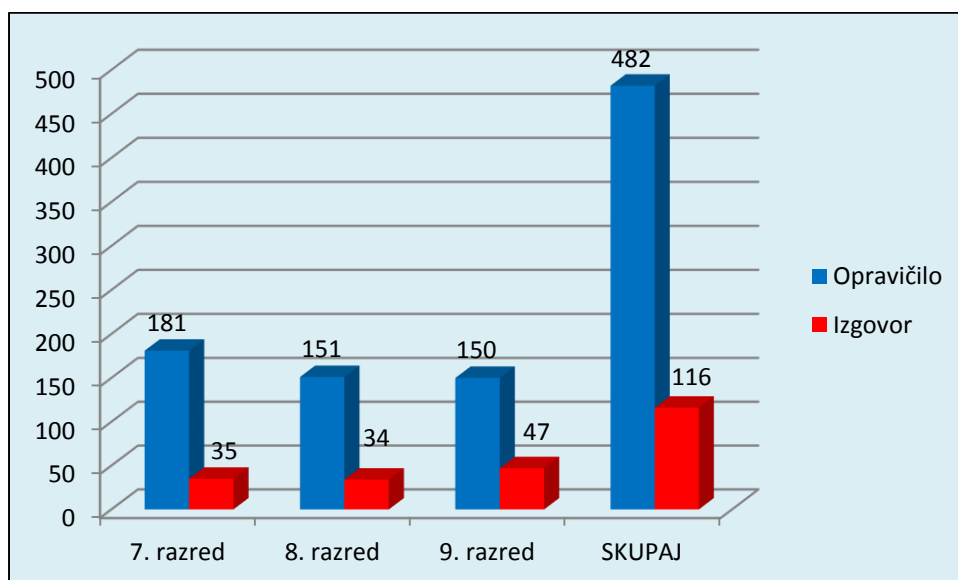
6.2 Hipoteza št. 1

Učenci bi se v šoli ob neustreznem ravnanju ali obnašanju raje poslužili opravičila kot izgovora.

Tabela 2: Opravičilo ali izgovor? (Po razredih in skupaj)

	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
Opravičilo	181	151	150	482
Izgovor	35	34	47	116

Graf 2: Opravičilo ali izgovor? (Po razredih in skupaj)

Hipoteza je potrjena, v vseh razredih zadnje triade bi se učenci raje kot izgovorov poslužili opravičil.

Vprašanje je bilo zastavljeno hipotetično, zamišljeno je bilo na način, da se učencem ni potrebno ukvarjati s posledicami nekega dejanja ali neustreznega vedenja v šoli, kar vpliva na njihovo odločitev glede uporabe opravičila ali izgovora. Pokaže se, da so rezultati tega hipotetičnega vprašanja precej drugačni od ostalih izsledkov, ki prikazujejo realno stanje – v idealnih okoliščinah bi se veliko večji delež učencev odločil za uporabo odkritosrčnega opravičila. Ker pa vedo, da zaradi izostajanja ali neizpolnjevanja obveznosti sledijo sankcije, se poskušajo s kar najbolj inovativnimi izgovori izvleči iz zagate.

Tako bi se za uporabo opravičila odločilo 181 (83%) od 216 učencev sedmih razredov, za izgovor pa 35 (17%).

V osmih razredih bi se za opravičilo odločilo 151 (82%) od 185 učencev, za izgovor pa 34 (18%). %).

V devetih razredih bi se za opravičilo odločilo 150 (76%) od 197 učencev, za izgovor pa 47 (24%).

Ugotavljam pa, da razmerje v odločitvah med številom izgovorov in opravičil počasi upada, od približno 1 : 6 v sedmem razredu do približno 1 : 3 v devetem razredu.

Graf 3: Opravičilo ali izgovor? (Skupno razmerje)

Skupno razmerje (Graf 3) se krepko nagiba v korist opravičil: kar 81% vseh učencev bi se raje odločilo za resnicoljubnost in iskrenost, preostalih 19% učencev pa zadeve ureja na svoj način in bi se prepustili domišljiji.

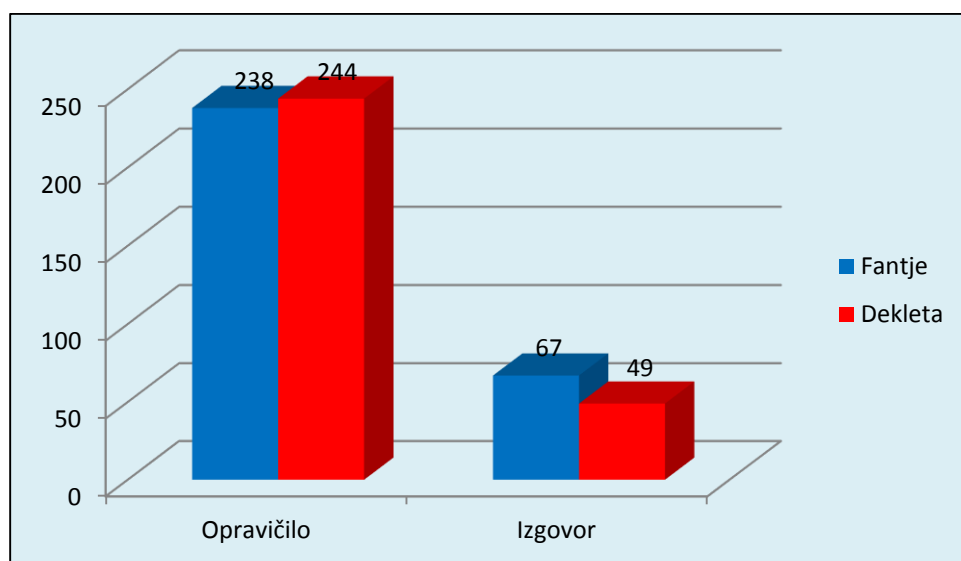
6.3 Hipoteza št. 2

Izgovore namesto opravičil uporablja več fantov kot deklet.

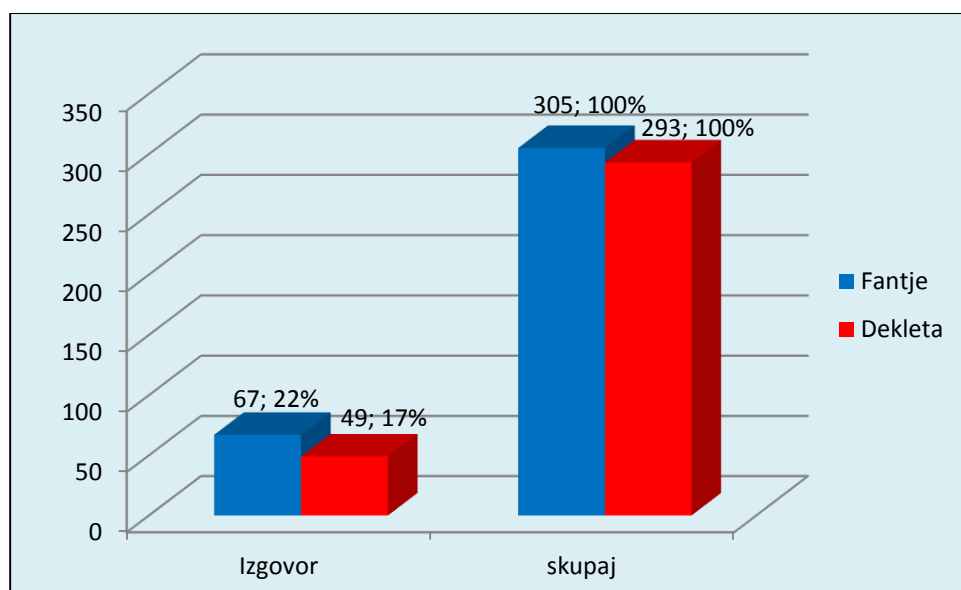
Tabela 3: Opravičilo ali izgovor? (Fantje in dekleta)

	Opravičilo	Izgovor
Fantje	238	67
Dekleta	244	49
	598	

Graf 4: Opravičilo ali izgovor? (Fantje in dekleta)

Graf 5: Opravičilo ali izgovor? (Fantje in dekleta, skupno razmerje)

Hipoteza je potrjena, izgovore namesto opravičila uporablja več fantov kot deklet.

Tako se je za uporabo izgovora namesto opravičila odločilo 67 od 305 fantov oz. 22% celotne fantovske populacije in 49 deklet od 293, kar predstavlja slabih 17% celotne dekliške populacije.

6.4 Hipoteza št. 3

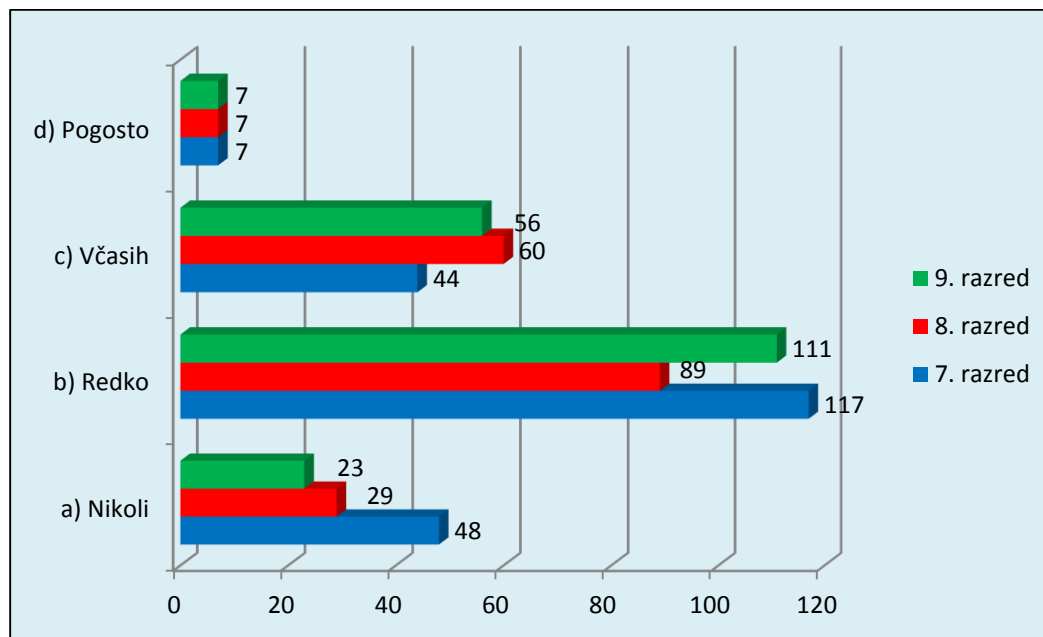
Učenci devetih razredov pogosteje uporabljajo izgovore kot učenci sedmih razredov.

3. vprašanje: »Ali v času šolskega pouka uporabljaš kakršnekoli izgovore? Če da, kako pogosto?«

Tabela 4: Uporaba izgovorov po razredih

	7. razred	8. razred	9. razred	SKUPAJ
a) Nikoli	48	29	23	100
b) Redko	117	89	111	317
c) Včasih	44	60	56	160
d) Pogosto	7	7	7	21
Skupaj	216	185	197	598

Graf 6: Uporaba izgovorov po razredih

Hipoteza je potrjena, učenci devetih razredov pogosteje uporabljajo izgovore kot učenci sedmih razredov.

Tako v devetem razredu izgovore uporablja izgovore 174 od 197 učencev, kar predstavlja 88 % populacije devetošolcev, v sedmem razredu pa uporablja izgovore 168 od 216 učencev, kar predstavlja 77% populacije sedmošolcev.

Od osmošolcev se za uporabo izgovorov odloča 156 od 185 učencev oz. 84%.

Dodatne statistike:

Za odgovor Nikoli se je v sedmem razredu odločilo 48 učencev (22%) od 216 v osmem 29 od 185 (16%), v devetem pa 23 od 197 (12%).

Za odgovor Redko se je v sedmem razredu odločilo 117 učencev (54%) od 216 v osmem 89 od 185 (48%), v devetem pa 111 od 197 (56%).

Za odgovor Včasih se je v sedmem razredu odločilo 44 učencev od 216 (20%), v osmem 60 od 185 (32%), v devetem pa 56 od 197 (28%).

Za odgovor Pogosto se je v sedmem razredu odločilo 7 učencev od 216 (6%), v osmem 7 od 185 (4%), v devetem pa 7 od 197 (3%).

6.5 Hipoteza št. 4

Največ učencev se izgovarja, ko pozabijo narediti domačo nalogo.

4. vprašanje: »Kdaj najpogosteje uporabiš izgovor?«

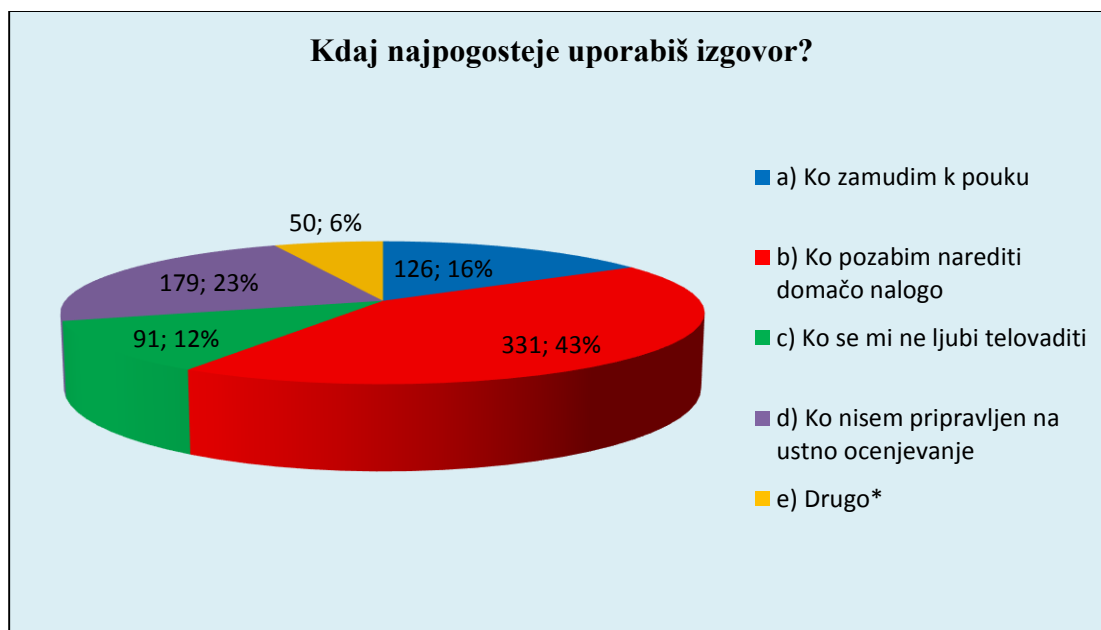
Učenci so lahko izbrali več odgovorov, skupni seštevek vsej je tako 777.

Tabela 5: Kdaj najpogosteje uporabiš izgovor?

	Št. učencev
a) Ko zamudim k pouku	126
b) Ko pozabim narediti domačo nalogo	331
c) Ko se mi ne ljubi telovaditi	91
d) Ko nisem pripravljen na ustno ocenjevanje	179
e) Drugo ¹	50
SKUPAJ	777

¹ Nikoli. Ko nisem bil v šoli. Za sošolce. Ne spomnim se. Ko sem utrujen. Ko sem nečesa kriv.

Graf 7: Kdaj najpogosteje uporabiš izgovor?

Hipoteza je potrjena, saj 331 učencev (43%) od 598 najpogosteje uporabi izgovor, kadar pozabijo narediti domačo nalogo.

Dodatne statistike:

179 učencev (23%) najpogosteje uporabi izgovor, kadar niso pripravljeni na ustno ocenjevanje.

126 učencev (16%) najpogosteje uporabi izgovor, kadar zamudijo k pouku.

91 učencev (12%) najpogosteje uporabi izgovor, kadar se jim ne ljubi telovaditi.

50 učencev (6%) je kot odgovor navedlo svoje predloge: Nikoli. Ko nisem bil v šoli. Za sošolce. Ne spomnim se. Ko sem utrujen. Ko sem nečesa kriv.

6.6 Hipoteza št. 5

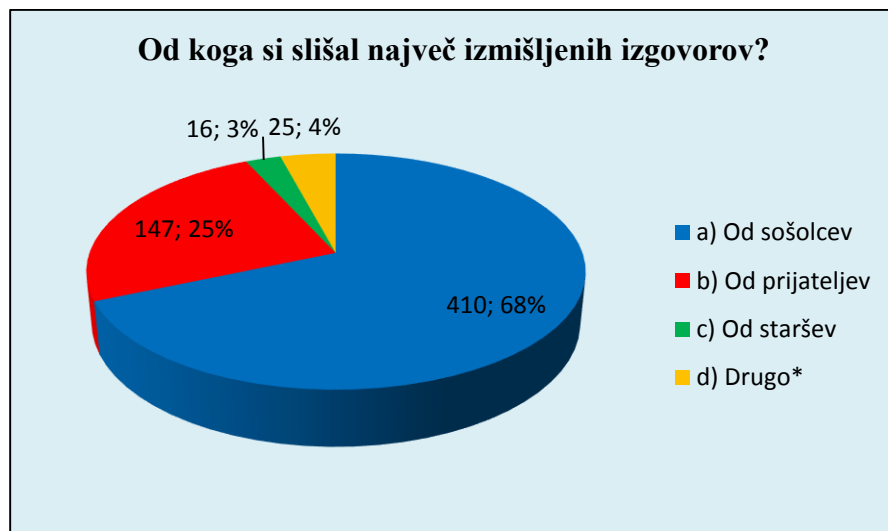
Najbogatejši vir informacij o uporabi in pestrosti izgovorov so prijatelji.

5. vprašanje: »Od koga si slišal največ izmišljenih izgovorov, ki si jih tudi sam uporabil?«

Tabela 6: Od koga si slišal največ izmišljenih izgovorov?

	Št. učencev
a) Od sošolcev	410
b) Od prijateljev	147
c) Od staršev	16
d) Drugo ²	25
Skupaj	598

Graf 8: Od koga si slišal največ izmišljenih izgovorov?

Hipoteza je ovržena, saj le 147 učencev (25%) od 598 izgovore sliši od prijateljev.

Dodatne statistike:

Kar 410 učencev (68%) izgovore sliši oz. povzame od sošolcev.

25 učencev (4%) izgovore sliši oz. povzame od (kot naštet): sestra, brat, internet, sorodniki, politiki, izmislim si sam.

16 učencev (3%) izgovore sliši oz. povzame od staršev.

² Sestra. Brat. Internet. Sorodniki. Politiki. Izmislim si sam.

6.7 Hipoteza št. 6

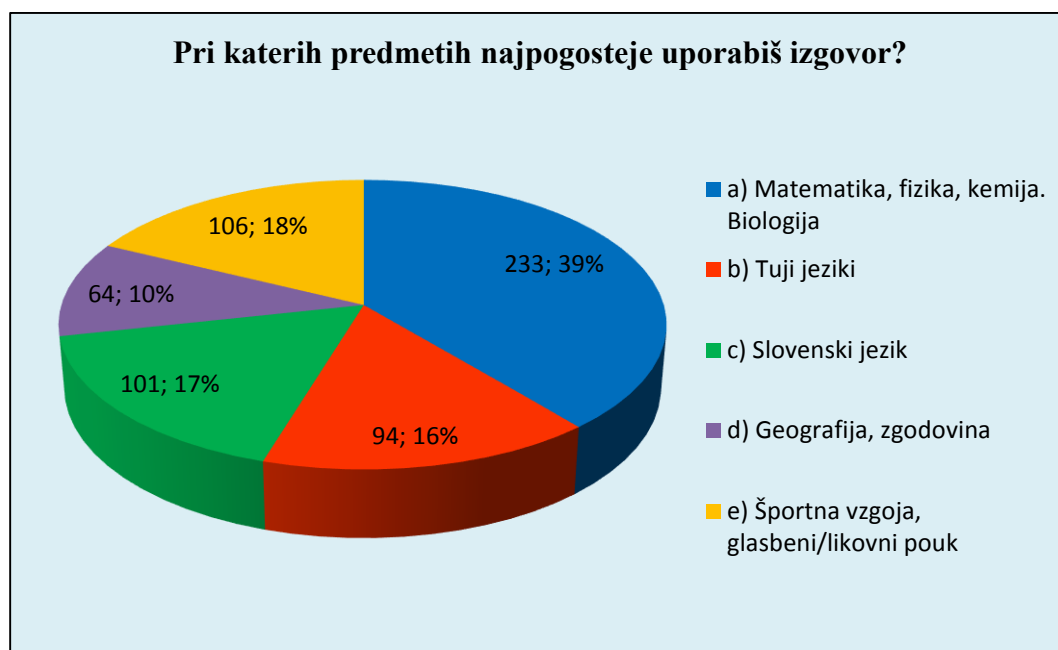
Učenci izgovore najredkeje uporabljajo pri športni vzgoji ter likovnem in glasbenem pouku, najpogosteje pa pri naravoslovnih predmetih (matematika, fizika, kemija, biologija).

6. vprašanje: »Pri katerih predmetih najpogosteje uporabiš izgovor?«

Tabela 7: Pri katerih predmetih najpogosteje uporabiš izgovor?

	Št. učencev
a) Matematika, fizika, kemija. Biologija	233
b) Tuji jeziki	94
c) Slovenski jezik	101
d) Geografija, zgodovina	64
e) Športna vzgoja, glasbeni/likovni pouk	106
Skupaj	598

Graf 9: Pri katerih predmetih najpogosteje uporabiš izgovor?

Hipoteza je delno potrjena, saj 239 učencev (39%) od 598 najpogosteje uporabi izgovor pri naravoslovnih predmetih (matematika, fizika, kemija, biologija). Sledi jim športna vzgoja (skupaj z likovnim in glasbenim poukom), kjer izgovor uporabi 106 (18%) učencev.

Dodatne statistike:

Pri pouku slovenskega jezika izgovore najpogosteje uporabi 101 učenec (17%).

Pri pouku tujega jezika izgovore najpogosteje uporabi 94 učencev (16%).

Pri pouku geografije ali zgodovine izgovore najpogosteje uporabi 64 učencev (10%).

6.8 Hipoteza št. 7

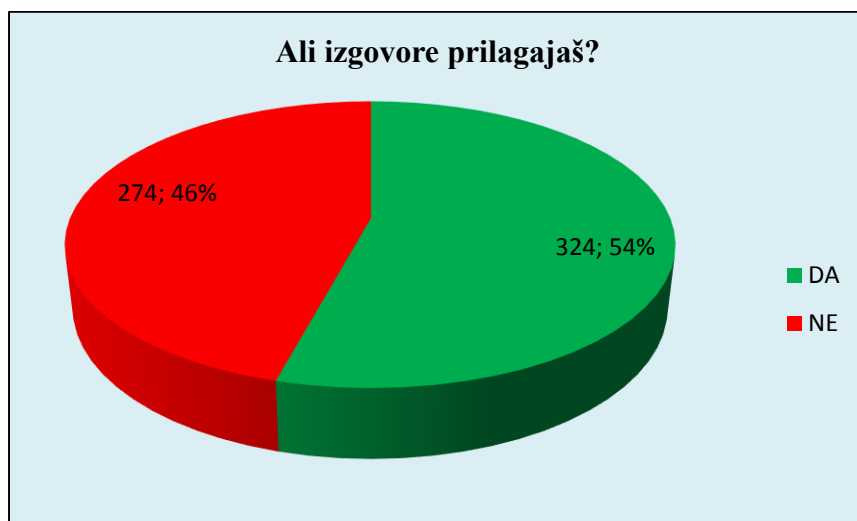
Več kot polovica učencev izgovor prilagaja glede na pričakovano popustljivost učiteljev.

7. vprašanje: »Ali izgovore prilagajaš glede na popustljivost učiteljev?«

Tabela 8: Ali izgovore prilagajaš?

	Št. učencev
DA	324
NE	274
Skupaj	598

Graf 10: Ali izgovore prilagajaš?

Hipoteza je potrjena, rezultati anketiranja kažejo, da kar 324 učencev (54%) izgovor prilagaja glede na pričakovano popustljivost učiteljev.

274 učencev (46%) izgovorov ne prilagaja glede na pričakovano popustljivost učiteljev.

V vseh razredih zadnje triade se učenci raje kot izgovorov poslužujejo opravičil in pri tem izkazujejo dobršno mero inovativnosti in domišljije.

6.9 Hipoteza št. 8

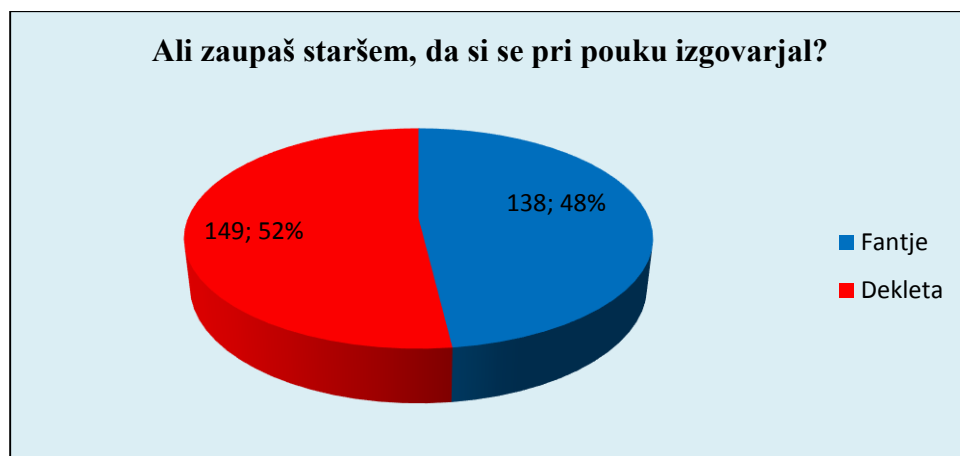
Dekleta o svojih izgovorih v šoli pogosteje zaupajo staršem kot fantje.

8. vprašanje: »Ali zaupaš staršem, da si se pri pouku izgovarjal?«

Tabela 9: Ali zaupaš staršem, da si se pri pouku izgovarjal?

	Ali zaupaš staršem, da si se pri pouku izgovarjal?
Fantje	138
Dekleta	149
Skupaj	287

Graf 11: Ali zaupaš staršem, da si se pri pouku izgovarjal?

Hipoteza je potrjena, rezultati anketiranja kažejo, da dekleta o svojih izgovorih v šoli pogosteje zaupajo staršem kot fantje.

287 učencev (48%) od 598 je izjavilo, da staršem zaupajo svoje izgovore.

Izsledki ankete kažejo, da starše z izgovarjanjem seznanja 149 deklet (52%) od 287, kar je celotne populacije deklet.

Od fantov starše z izgovarjanjem seznanja 138 fantov (48%) od 287, kar je celotne populacije fantov.

6.10 Hipoteza št. 9

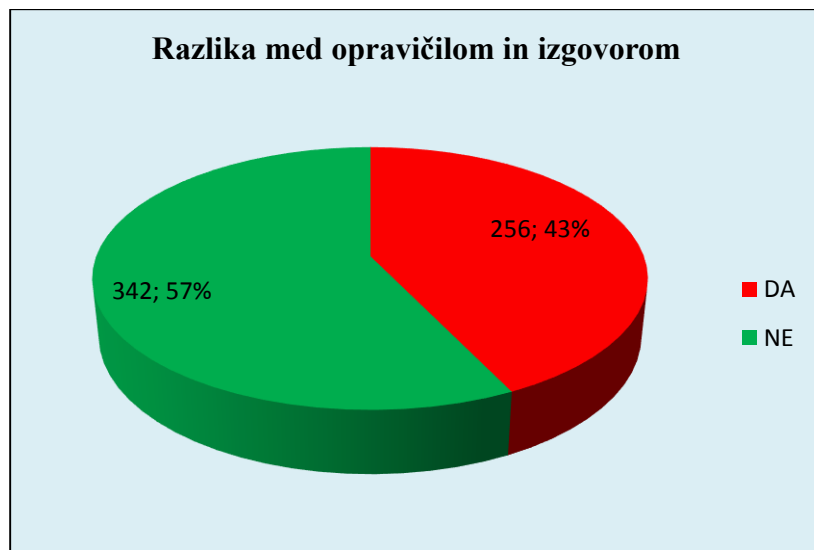
Več kot polovica učencev ne razlikuje med opravičilom in izgovorom.

9. vprašanje: »Ali meniš, da razlikuješ med izrazoma opravičilo in izgovor?«

Tabela 10: Razlika med opravičilom in izgovorom?

	Ali razlikuješ med opravičilom in izgovorom?
DA	256
NE	342
	598

Graf 12: Razlika med opravičilom in izgovorom? (Razmerje)

Hipoteza je potrjena, po analizi odgovorov sem ugotovila, da 342 od 598 učencev, kar pomeni več kot polovica oz. 57 %, ne razlikuje med opravičilom in izgovorom.

Skupno razmerje (Graf 12) se krepko nagiba v korist opravičil: kar 81% vseh učencev bi se raje odločilo za resnicoljubnost in iskrenost, preostalih 19% učencev pa zadeve ureja na svoj način in se prepusti domišljiji.

7 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Anketiranih je bilo 598 učencev s šestih osnovnih šol, tako iz mestnega kot iz primestnega okolja – verjamem, da sta številčnost in pestrost pripomogla k temeljiti raziskavi zastavljene teme. Presenetil me je odziv učiteljev in tudi ravnateljev osnovnih šol, na katere sem se obrnila za pomoč pri pridobivanju podatkov za potrebe raziskovalne naloge oz. za izpolnjevanje anketnih vprašalnikov - prav vsi so bili pripravljeni pomagati v zameno za povratno informacijo o rezultatih raziskave.

Ugotovila sem, da je odsotnost od pouka in izogibanje šolskim obveznostim v osnovnih šolah ena večjih težav, predvsem zato, ker se tako učitelji kot učenci zavedajo, da bi se tovrstnim zapletom lahko izognili in s tem preprečili, da prerastejo v večji problem.

Izsledki naloge lahko pripomorejo k reševanju problema, saj nakazujejo, od kod izhajajo težave - predvsem kadar gre za negativen odnos do posameznega predmeta, izogibanje šolskim obveznostim ali zgolj zamujanje.

Domišljija mladostnikov je brezmejna, del je je prestavljen v tej raziskovalni nalogi.

8 SKLEP

V raziskovalni nalogi sem ugotavljala, kaj so opravičila in izgovori, kaj pomenijo osnovnošolcem, s katerimi izgovori se srečujejo učenci zadnjega triletja osnovne šole.

Pri opravičevanju izostankov od pouka imajo vodilno vlogo starši, zato sem se v raziskovalni nalogi osredotočila na izgovore oz. okoliščine, na katere starši večinoma ne vplivajo, torej okoliščine, v katerih učenci v času šolskega pouka uporabljajo določene izgovore. Raziskala sem, v izogib čemu izgovore uporabljajo in kaj želijo z njimi doseči. Zanimalo me je, ali učenci ločijo med pomenom opravičila in izgovora, kako pogosto uporabljajo izgovore, v kolikšni meri je pri iskanju trenutno primernega izgovora prisotna domišljija posameznika, kateri so prevladujoči vzroki in okoliščine za uporabo izgovorov ter v kolikšni meri se zanašajo na tolerantnost učiteljev v primeru predvidljivih ali »prozornih« izgovorov.

Anketiranih je bilo 598 učencev s šestih osnovnih šol, tako iz mestnega kot iz primestnega okolja – verjamem, da sta številčnost in pestrost pripomogla k temeljiti raziskavi zastavljene teme. Z anketnim vprašalnikom zbrana opravičila in izgovore sem analizirala ter jih uredila glede na pogostnost uporabe, izvor, uporabo med fanti in dekleti, namenom uporabe (pri različnih predmetih), vzrokom uporabe (zamujanje, nepripravljenost, nevestnost), prilagajanje glede na razumevanje učiteljev in staršev. Preverila sem tudi samo poznavanje oz. pojmovanje izrazov »opravičilo« in »izgovor«.

Večino zastavljenih hipotez sem lahko potrdila. V vseh razredih zadnje triade se učenci raje kot izgovorov poslužujejo opravičil in pri tem izkazujejo dobršno mero inovativnosti in domišljije. Ugotavljam, da razmerje med številom izgovorov in opravičil od sedmega do devetega razreda počasi upada, od približno 1 : 6 do približno 1 : 4, kar pomeni, da se učenci z leti vedno pogosteje zanašajo na izgovore.

Zanimivo bi bilo izvedeti, kaj se na to temo dogaja v nadaljnjem šolanju? Morda se naslednje leto odločim za nadgradnjo naloge in v raziskavo vključim še srednje šole.

9 IZBOR NENAVADNIH IZGOVOROV

Anketnemu vprašalniku je bilo dodano povabilo učencem, da zapišejo najbolj nenavaden izgovor, ki so ga slišali ali sami povedali v šoli. Predstavljam nekaj najzanimivejših, ki sem jih razvrstila po kategorijah.

1. Zamujanje v šolo oz. izostajanje od pouka

Nisem šel v šolo, ker sem mislil, da je sobota.

Pozabil sem, da je konec počitnic.

Izgubil sem se v šoli.

Na poti v šolo me je napadel pes in sem zbežal domov.

Zamudil sem pouk, ker sem bil tako lačen, da sem zelo dolgo jedel obilen zajtrk.

Mislil sem, da je praznik, ker ni bilo ljudi na cesti.

Zmanjkalo je elektrike.

Pred blokom je bila velika luža zato sem moral po daljši poti.

Vlaku je počila guma.

Zamudil sem k pouku, ker nisem mogel prej priti.

Na pločniku je bil zastoj.

Zamudil sem k pouku, ker je zvonec zvonil preden sem prišel v šolo.

Ko sem šel v šolo sem pred blokom videl dva moška, ki sta v kombiju kadila travo. Ko sem šel mimo nisem mogel zadržati zraka in sem vdihnil, zato sem bil zadet. Drevesa in kamenčki so se mi smejali zato nisem mogel v šolo. Ko sem prišel v šolo so se mi na poti v razred umikale stopnice.

2. Brez domače naloge ali šolskih potrebščin

Crknil je internet in nisem mogel prepisati odgovorov.

Tako me je zeblo, da sem imel trde prste in nisem mogel pisati.

Tega nam niste povedali.

Nič ne znam.

Na poti v šolo so me ustavili vesoljci in mi ukradli domačo nalogo.

Pes mi je pojedel domačo nalogo.

Ukradli so mi zvezek.

Zvezek je oživel in se igral skrivalnice, pa ga nisem našel.

Domače naloge nisem naredil do konca, ker je učiteljica prehitro stopila v razred.

Pajek je sedel na moj učbenik, jaz pa se zelo bojim pajkov.

Naloge nisem napisal na roko ampak na računalnik, pa se je pokvaril tiskalnik.

3. Izogibanje telesnim aktivnostim in zdravstvene težave

Nimam opreme, ker je bila torba pretežka, da bi nosil še opremo.

Obul sem si dva različna čevlja in nisem znal hoditi.

Nekje sem prebral, da preveč telesne aktivnosti ni dobro za zdravje. Danes sem že pešačil od doma do šole.

Vsak dan moram k zobozdravniku, drugače mi bodo izpadli vsi zobje.

Pekle so me oči in nisem videl poti v šolo.

Ne morem odgovarjat, ker me bolijo žile.

Toliko krat menjamo učilnice, da sem pozabil kje je telovadnica.

Nočem telovaditi, da ne bi v garderobi dobil glivic.

4. Družinske težave kot ovira

Brat je zbolel in mi ni mogel napisati naloge.

Z bratom sva zamenjala zvezek.

Zmanjkalo nam je drv, pa smo zakurili zvezke.

Nisem imel časa napisati naloge, ker sem moral učiti brata.

Mama me je zaklenila v hišo in sem moral lesti skozi okno.

Ključavnica na avtu je zaledenela in nisem mogel v avto.

Ni me bilo v šolo, ker je mamo ustavil policaj in je morala v zapor.

Mama ni imela kulice in mi ni mogla napisati opravičila.

Zamudil sem, ker so starši zaspali.

Nismo našli ključev za avto.

Z mamo sva šla kupiti čevlje, ker nisem imel kaj obuti.

Imeli smo poplavo v stanovanju.

Sestrica je pobarvala list z nalogo, pa ga je mama vrgla stran.

10 VIRI IN LITERATURA

Brus, S. *Od pouka ne izostajajo le slabi učenci*. Večer, 2005, 253, 16.

Fenwick, E. *Adolescenca: priročnik preživetja za starše in mladostnike*. Ljubljana: Kres, 1997

Gürtler, H. *Joj, šola: resnost življenja?*. Ljubljana: Kres, 1994.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2. dopolnjena in deloma prenovljena izd. Ljubljana: Cankarjeva založba. 2014, str. 497, 1091.

Ščuka, V. (2007). *Šolar na poti do sebe: oblikovanje osebnosti*. Radovljica: Didakta, 2007.

Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF in 63/13), 53. Člen

Vir vseh tabel in grafov je avtorica.

11 PRILOGA

ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljeni!

V okviru projekta Mladi za napredek Maribora raziskujem vrste, okoliščine in način uporabe izgovorov med osnovnošolci. Anketni vprašalnik je anonimen. Prosim vas, da vprašanja natančno preberete in nanje iskreno odgovorite.

Pri vsakem vprašanju obkrožite odgovor, ki se vam zdi ustrezen, ali ga napišite na temu namenjeno črto. Vprašanja z več možnimi odgovori so ustrezno označena.

RAZRED: _____

SPOL: M Ž

1. Ali meniš, da razlikuješ med izrazoma »opravičilo« in »izgovor«?

DA

NE

3. Ali v času šolskega pouka uporabljaš kakršnekoli izgovore? Če da, kako pogosto?

- a) Nikoli.
- b) Redko.
- c) Včasih.
- d) Pogosto.

4. Kdaj najpogosteje uporabiš izgovor? Obkrožiš lahko več odgovorov.

- a) Ko zamudim k pouku.
- b) Ko pozabim narediti domačo nalogo.
- c) Ko se mi ne ljubi telovaditi.
- d) Ko nisem pripravljen na ustno ocenjevanje.
- e) Drugo _____

5. Od koga si slišal največ izmišljenih izgovorov, ki si jih tudi sam uporabil?

- a) Od sošolcev.
- b) Od prijateljev.
- c) Od staršev.
- d) Drugo _____

6. Pri katerih predmetih najpogosteje uporabiš izgovor?

- a) Matematika, fizika, kemija, biologija.
- b) Tuji jeziki.
- c) Slovenski jezik.
- d) Geografija, zgodovina.
- e) Športna vzgoja, glasbeni/likovni pouk.

7. Ali izgovore prilagajaš glede na popustljivost učiteljev?

DA NE

8. Ali zaupaš staršem, da si se pri pouku izgovarjal?

DA NE

9. Ali meniš, da razlikuješ med izrazoma »opravičilo« in »izgovor«?

DA NE

10. Če da, ju razloži, prosim:

- opravičilo: _____

- izgovor: _____

11. Zapiši najbolj nenavaden izgovor, ki si ga slišal ali povedal v šoli:

ZAHVALJUJEM SE TI ZA SODELOVANJE IN ISKRENE ODGOVORE!